

آدمیان را یارای درک حقیقت شب و روز عید فطر نیست

شب عید فطر یکی از شب‌های برجسته و برتر است و در فضیلت و ثواب عبادت و احیای آن روایات بسیاری وارد شده، از جمله در روایت آمده آن شب کمتر از شب قدر نیست و برای آن چند عمل مستحب نقل شده است.

شب عید فطر یکی از شب‌های برجسته و برتر است و در فضیلت و ثواب عبادت و احیای آن روایات بسیاری وارد شده، از جمله در روایت آمده آن شب کمتر از شب قدر نیست و برای آن چند عمل مستحب نقل شده است.

به گزارش خبرنگار مهر، سرانجام ماه ضیافت الهی؛ ماه مبارک رمضان به پایان رسید و عید رمضان از راه رسید. عید فطر اولین روز ماه شوال است که با رؤیت هلال ماه شوال در پایان ماه رمضان ثابت می‌شود. از امام علی (ع) نقل شده عید فطر عیدی کسی است که خداوند، روزه او را پذیرفته و عبادتش را قبول کرده است. امام رضا (ع) در خصوص عید سعید فطر فرموده است: روز فطر، از آن جهت عید قرار داده شده است که مسلمانان، اجتماعی داشته باشند که در آن روز گرد هم آیند و برای خدا بیرون آیند و او را بر نعمت‌هایی که به آنان داده شده است، بستانند و روز عید، روز تجمع، روز خوردن روزه، روز زکات، روز شوق و روز نیایش است. دعای چهل و ششم صحیفه سجادیه از دعاهای مأثور از امام سجاد (ع) که پس از نماز عید فطر و روز جمعه آن را می‌خواند. امام سجاد (ع) در این دعا به تمامی نعمت‌های خدا در حق بندگان اعتراف می‌کند و با عبارات مختلفی درصدد جلب رحمت خدا است.

شب و روز عید فطر آنچنان با عظمت است که آدمیان را یارای درک حقیقت و توصیف آن نیست از این رو برآئیم تا آخرین شب ماه خدا را از زبان بهترین خلق خدا توصیف نمایم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، رحمت و مغفرت خدا در این شب را چنین توصیف می‌کند: «هنگام افطار هر شب ماه رمضان، برای خدای تبارک و تعالی آزاد شده‌هایی از آتش است که شمار آنان را جز خدا نداند که آن در علم غیب اوست و چون آخرین شب ماه رمضان فرا رسد خدا در آن شب بشمار آنچه در همه ماه آزاد شده، آزاد کند.» [۱]

پیامبر رحمت و مهربانی، وقایع مهم روز عید فطر و افق بذل و بخشش پروردگار را اینگونه به تصویر کشیده است:

«چون شب عید فطر فرا می‌رسد آن شب، شب جایزه است و چون صبح عید فطر می‌رسد خداوند متعال ملائکه خود را به همه شهرها و بلاد می‌فرستد و آنان به زمین هیبوط می‌کنند و با صدایی که همه خلائق بجز جن و انس می‌شنوند ندا می‌کنند: ای امت محمد! برخیزید برای گرفتن جایزه بزرگ خود از پروردگار کریم! همانا او امروز [روز عید فطر] به بندگان روزه دار خود پاداش فراوان و آمرزش بزرگی عطا می‌کند.

و هنگامی که مردم [برای نماز عید فطر] به مصلاهی خود می‌روند، خداوند به ملائکه خود می‌فرماید: ای ملائکه! پاداش اجیر هنگامی که عمل خود را به پایان می‌رساند چیست؟ ملائکه می‌گویند: پروردگارا، باید پاداش کار او به طور کامل داده شود. پس خداوند عزوجل به ملائکه خود می‌فرماید: شما گواه باشید که من پاداش روزه ماه مبارک رمضان و عبادت آنان را در شب‌های این ماه رضایت و خشنودی خود و آمرزش آنان قرار دادم.

سپس خدای متعال می‌فرماید: ای بندگان [روزه دار] من! به عزت و جلالم سوگند، امروز شما هیچ درخواستی برای آخرت خود نخواهید نمود جز آنکه من به شما عطا خواهم نمود و برای دنیای خود نیز هر چه درخواست کنید برای شما ذخیره خواهم کرد، سوگند به عزتم که لغزش‌های شما را می‌پوشانم و شما را بین اصحاب خلود [یعنی اهل بهشت] مفتضح و رسوا نخواهم نمود. پس شما از مصلاهی خود آمرزیده باز گردید، همانا شما مرا خشنود کردید و من نیز از شما خشنود شدم. پس ملائکه با خشنود شدن از پاداش خداوند به این امت، در پایان ماه مبارک رمضان به آسمان بالا می‌روند.

و چون صبح روز عید فرا رسد خداوند، فرشتگان را به همه شهرها بفرستد. پس در زمین فرود آیند و سر کوچه‌ها و گذرها بایستند و [با صدایی که آن را همه می‌شنوند] ی آفریده‌های خدا بجز جن و آدمیان می‌شنوند] گویند: ای امت محمد! به سوی پروردگار کریم [برای نماز عید] بیرون شوید که او پاداش فراوان دهد و گناهان بزرگ را بیامرزد.» [۲]

خدا را به بهترین خلقش، پیامبر اسلام قسم می‌دهیم که ما را نیز از روزه داران حقیقی قرار دهد؛ از جویز روز عید فطر بهره مند کند و مشمول دریای بیکران مغفرت و رحمتش قرار دهد.

اعمال شب عید فطر

مرحوم شیخ عباس قمی در کتاب شریف مفاتیح الجنان در خصوص این شب بافضیلت اعمالی را نقل کرده است که در ادامه می خوانید:

یکی از شب های برجسته و برتر است و در فضیلت و ثواب عبادت و احیای آن روایات بسیاری وارد شده، از جمله در روایت آمده: آن شب کمتر از شب قدر نیست و برای آن چند عمل مستحب است:

اول:

غسل کردن هنگامی که آفتاب غروب کرد.

دوم:

شب زنده داری به نماز و دعا و استغفار و درخواست از خداوند و شب زنده داری در مسجد.

سوم:

پس از نماز مغرب و عشا و [در روز عید فطر بعد از] نماز صبح و نماز عید بخواند:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لِلَّهِ الْحَمْدُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا هَدَانَا، وَلَهُ الشُّكْرُ عَلَى مَا أَوْلَانَا.

خدا بزرگ تر از آن است که وصف شود، خدا بزرگ تر از آن است که وصف شود، معبودی جز خدا نیست و خدا بزرگ تر از آن است که وصف شود و ستایش ویژه خداست و ستایش ویژه خداست بر آنچه ما را بدان هدایت کرد و او را سپاس بر آنچه به ما ارزانی داشت.

چهارم:

چون نماز مغرب و نافله آن را خواند، دست ها را به جانب آسمان بلند کند و بگوید:

يَا ذَا الْمَنِّ وَالطُّوْلِ، يَا ذَا الْجُودِ، يَا مُصْطَفَى مُحَمَّدٍ وَنَاصِرَهُ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَحْصَيْتَهُ وَهُوَ عِنْدَكَ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ.

ای صاحب مهر و قدرت و توانایی، ای دارای جود، ای برگزیننده محمد و ای یاور او، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و بر من پیامر هر گناهی که شماره نمودی اش و آن پیش تو در کتابی آشکار است.

پس به سجده برو و در سجده «صد مرتبه» بگو: «أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ؛ به سوی خدا می پویم»، سپس هر حاجتی که دارد از خدا بخواه که بخواست خدا برآورده خواهد شد؛ و در روایت شیخ آمده است: که پس از نماز مغرب به سجده برو و بگو:

يَا ذَا الْحَوْلِ يَا ذَا الطُّوْلِ يَا مُصْطَفِيًا مُحَمَّدًا وَنَاصِرَهُ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَاعْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَدْبَيْتُهُ وَتَسَيَّئْتُهُ أَنَا وَهُوَ عِنْدَكَ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ.

ای صاحب قدرت، ای دارای قدرت، ای برگزیننده محمد و ای یاور او، بر محمد و خاندان محمد درود فرست و بر من پیامر هر گناهی را که مرتکب شدم و آن را فراموش کردم و آن گناه نزد تو در کتابی آشکار است. پس «صد مرتبه» بگو: «أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ؛ به سوی خدا می پویم».

پنجم:

امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند که مزیت و برتری بسیار دارد و «زیارت مخصوص این شب» در باب زیارات خواهد آمد ان

شاء الله تعالى.

ششم:

«ده مرتبه» ذکر «يَا دَائِمَ الْفَضْلِ» را که بیان آن در «اعمال شب جمعه» گذشت بگو.

هفتم:

ده رکعت نمازی که در «شب آخر ماه رمضان» گذشت بخوان.

هشتم:

دو رکعت نماز بخوان؛ در رکعت اول پس از سوره «حمد» «هزار مرتبه» «توحید» و در رکعت دوم «یک مرتبه» و پس از سلام سر به سجده گذار و «صد مرتبه» بگو: «أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ؛ به سوی خدا می پویم»، آنگاه بگو: يَا دَا الْمَنَّ وَالْجُودِ، يَا دَا الْمَنَّ وَالطَّوْلِ، يَا مُصْطَفَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَافْعَلْ يِي كَذَا وَكَذَا. (بجای «کذاوکذا» حاجات خود را بخواهد) ای دارای مهر و جود، ای صاحب مهر و توانایی، ای برگزیده ی محمد (درود خدا بر او و خاندانش)، بر محمد و خاندانش درود فرست و با من چنین و چنان کن. (بجای «چنین و چنان» حاجات خود را بخواه)

در روایت آمده: که حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) این دو رکعت نماز را به این کیفیت می خواند، سپس سر از سجده برمی داشت و می فرمود:

به حق آن خدایی که جانم در دست قدرت اوست، هرکه این نماز را به جا آورد، هر حاجت که از خدا بخواهد یقیناً عطا فرماید و اگر به شماره ریگ های بیابان گناه داشته باشد، خدا آن ها را بپامزد.

در روایت دیگری بجای «هزار مرتبه» سوره «توحید» «صد مرتبه» وارد شده، لیکن این نماز را باید پس از نماز مغرب و نافله آن بخواند.

شیخ طوسی و سید ابن طاووس پس از پایان نماز این دعا را روایت کرده اند:

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ، يَا رَحْمَنُ يَا اللَّهُ، يَا رَحِيمُ يَا اللَّهُ، يَا مَلِكُ يَا اللَّهُ، يَا قُدُّوسُ يَا اللَّهُ، يَا سَلَامُ يَا اللَّهُ، يَا مُؤْمِنُ يَا اللَّهُ، يَا مُهَيَّبُ يَا اللَّهُ، يَا عَزِيزُ يَا اللَّهُ، يَا جَبَّارُ يَا اللَّهُ، يَا مُتَكَبِّرُ يَا اللَّهُ، يَا خَالِقُ يَا اللَّهُ، يَا بَارِئُ يَا اللَّهُ، يَا مُصَوِّرُ يَا اللَّهُ، يَا عَالِمُ يَا اللَّهُ، يَا عَظِيمُ يَا اللَّهُ، يَا عَلِيمُ يَا اللَّهُ، يَا كَرِيمُ يَا اللَّهُ، يَا حَلِيمُ يَا اللَّهُ،

ای خدا، ای خدا، ای خدا، ای مهربان، ای خدا، ای بخشنده، ای خدا، ای فرمانروا، ای خدا، ای پاک، ای خدا، ای سلام، ای خدا، ای ایمنی بخش، ای خدا، ای چیره ، ای خدا، ای توانمند، ای خدا، ای قدرتمند، ای خدا، ای بزرگ منش، ای خدا، ای آفریننده، ای خدا، ای پدیدآورنده، ای خدا، ای صورتگر، ای خدا، ای دانا، ای خدا، ای بزرگ، ای خدا، ای آگاه، ای خدا، ای کریم، ای خدا، ای بردبار،

يَا حَكِيمُ يَا اللَّهُ، يَا سَمِيعُ يَا اللَّهُ، يَا بَصِيرُ يَا اللَّهُ، يَا قَرِيبُ يَا اللَّهُ، يَا مُجِيبُ يَا اللَّهُ، يَا جَوَادُ يَا اللَّهُ، يَا مَاجِدُ يَا اللَّهُ، يَا مَلِيَّ يَا اللَّهُ، يَا وَفَى يَا اللَّهُ، يَا مَوْلَى يَا اللَّهُ، يَا قَاضِي يَا اللَّهُ، يَا سَرِيعُ يَا اللَّهُ، يَا شَدِيدُ يَا اللَّهُ، يَا رَوْوْفُ يَا اللَّهُ، يَا رَقِيبُ يَا اللَّهُ، يَا مَحِيدُ يَا اللَّهُ، يَا حَفِيطُ يَا اللَّهُ، يَا مُحِيطُ يَا اللَّهُ، يَا سَيِّدَ السَّادَاتِ يَا اللَّهُ،

ای خدا، ای فرزانه، ای خدا، ای شنوا، ای خدا، ای بینا، ای خدا، ای نزدیک، ای خدا، ای اجابت کننده، ای خدا، ای سخاوتمند، ای خدا، ای بزرگووار، ای خدا، ای مهربان، ای خدا، ای بخشنده در حد کمال، ای خدا، ای سرپرست، ای خدا، ای داور، ای خدا، ای سریع، ای خدا، ای سخت گیر، ای خدا، ای مهربان، ای خدا، ای نگهبان، ای خدا، ای باشوکت، ای خدا، ای نگهدار، ای خدا، ای فراگیر، ای خدا، ای آقای آقایان،

يَا أَوْلَى يَا اللَّهُ، يَا آخِرُ يَا اللَّهُ، يَا ظَاهِرُ يَا اللَّهُ، يَا بَاطِنُ يَا اللَّهُ، يَا فَاحِشُ يَا اللَّهُ، يَا قَاهِرُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا رَبَّاهُ يَا اللَّهُ، يَا وَدُودُ يَا اللَّهُ، يَا نُورُ يَا اللَّهُ، يَا رَافِعُ يَا اللَّهُ، يَا مَانِعُ يَا اللَّهُ، يَا دَافِعُ يَا اللَّهُ، يَا فَاتِحُ يَا اللَّهُ، يَا تَقَاتِحُ يَا اللَّهُ، يَا جَلِيلُ يَا اللَّهُ، يَا جَمِيلُ يَا اللَّهُ، يَا شَهِيدُ يَا اللَّهُ، يَا شَاهِدُ يَا اللَّهُ، يَا مُعِيتُ يَا اللَّهُ، يَا حَبِيبُ يَا اللَّهُ، يَا فَاطِرُ يَا اللَّهُ، يَا مُطَهِّرُ يَا اللَّهُ، يَا مَلِكُ يَا اللَّهُ؛

چهارده رکعت نماز بخوان، در هر رکعت سوره «حمد» و «آیت الکرسی» و «سه مرتبه» سوره «توحید» را قرائت کن تا در برابر هر رکعتی ثواب چهل سال عبادت و ثواب عبادت هرکه در آن ماه روزه گرفته و نماز خوانده، برایت باشد.

دهم:

شیخ طوسی در کتاب «مصباح» فرموده: که در آخر شب غسل بجای آر و تا طلوع سپیده دم در جای نماز خود بنشین.

پی نوشت

[۱] فضائل الأشهر الثلاثة، ص ۱۰۹.

[۲] همان، ص ۱۲۷.